

Międzynarodowe badanie nauczania i uczenia się TALIS 2013 – Raport

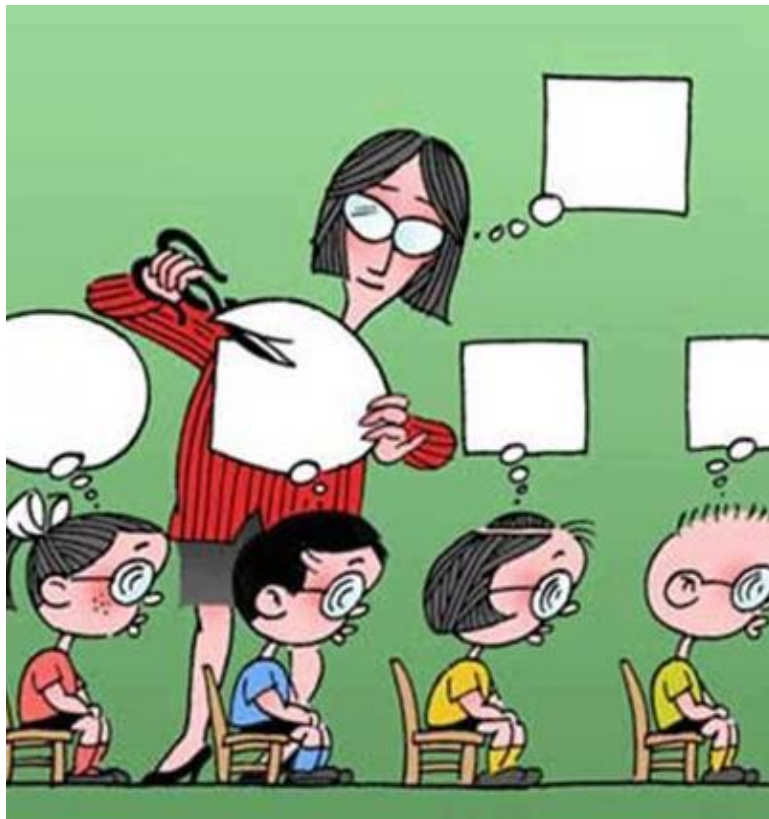
SEBASTIAN SKROBISZ
KONSULTANT

Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Zgierzu

KREATYWNOŚĆ, INNOWACYJNOŚĆ - TALIS ma być impulsem do zmian

Przed TALIS -em

Po TALIS-ie

TALIS – Nigdy wcześniej nauczyciele nie byli badani na taką skalę

Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Zgierzu

Dziś w Europie pracuje ponad 6 milionów nauczycieli (w Polsce ok. 650 tysięcy) i to oni, spośród wielu czynników pedagogicznych, odgrywają szczególną rolę w rozwoju wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych dzieci i młodzieży

Wielkość próby – TALIS się rozrasta

TALIS 2008

- Gimnazja z **24** krajów
- **90** tysięcy nauczycieli
- **3,1 tys.** nauczycieli i **172** dyrektorów w Polsce
- Pracujących w **172** szkołach

TALIS 2013

- Gimnazja z **34** krajów
- **172** tysiące nauczycieli
- **10,3 tys.** Nauczycieli i **513** dyrektorów w Polsce
- Pracujących w **526** szkołach

Kraje uczestniczące w badaniu

Anglia, Australia, Austria, Chile, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Flandria (Belgia), Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Islandia, Izrael, Japonia, Kanada, Korea, Meksyk, Norwegia, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Stany Zjednoczone, Szwecja, Turcja, Węgry, Włochy,

- Kraje partnerskie OECD:

Zjednoczone Emiraty Arabskie, Brazylia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Litwa, Łotwa, Malezja, Malta, Rumunia, Serbia, Singapur

Dane z raportu będące przedmiotem prezentacji

- Opinie nauczycieli i dyrektorów z Polski **na tle Średniej TALIS 2013 i innych krajów** – wyraźnie kontrastujące
- **Porównanie** wyników z 2008 i 2013 roku – w przypadkach gdy nastąpiły znaczące zmiany
- Godne uwagi **korelacje** w badaniu Talis 2013

Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Zgierzu

Kilka metodologicznych uwag

- Narzędzie badawcze – **Kwestionariusz ankiety**,
- W którym dominowały **pytania zamknięte z kafeterią**,
- Jak wszystkie badania ankietowe - są one **subiektywne**,
- Prezentują jedynie **opinie, poglądy, przekonania** nauczycieli i dyrektorów
- Dobór szkół do badania - **metoda losowo-warstwowa** – charakteryzująca się wysokim stopniem reprezentatywności

Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Zgierzu

O co pyta Talis?

- **Kim są** polscy nauczyciele i dyrektorzy
- Jakie są przekonania nauczycieli o **nauczaniu i praktykach pedagogicznych** stosowanych na lekcjach?
- W jaki sposób nauczyciele **doskonalą się zawodowo**?
- W jakich **warunkach pracują** polscy nauczyciele i dyrektorzy?
- W jaki sposób **oceniane** są polskie szkoły i nauczyciele?
- Jaki jest **klimat** szkoły i **poczucie satysfakcji** z pracy nauczycieli?
- Jakie style kierowania można zaobserwować w **pracy dyrektorów** polskich szkół?

Uzyskane kwalifikacje – Jesteśmy najlepsi!

- Polscy nauczyciele i dyrektorzy mają lepsze wykształcenie formalne niż w wielu innych krajach, **99% to absolwenci studiów wyższych**
- W BELGII 85% nauczycieli przygotowuje się do pracy w wyższej szkole zawodowej
- Większość nauczycieli w krajach TALIS (**93%**) **jest zadowolona ze sposobu i jakości przygotowania do zawodu.**
- **Jedynie nauczyciele z Finlandii, Japonii zgłaszają (25% wskazań) niedostateczne przygotowanie.**

Mamy najlepiej wykształconą kadre – Przewaga, ale tylko optyczna.(?)

- Tytuł magistra **przepustką do ścieżki awansu zawodowego**, tym samym wzrostu dochodów.
- **Okrojone programy** nauczania - np. system zdobywania uprawnień w Polsce do nauczania po kierunkach niepedagogicznych.
- Nieadekwatna, **niewystarczająca liczba zajęć praktycznych w toku studiów**
- Wysoki odsetek nauczycieli zadowolonych z przygotowania do zawodu może być wynikiem **mniejszej świadomości zmieniających się potrzeb młodzieży**

Demografia nauczycieli

FEMINIZACJA I STARZENIE SIĘ

- **75%** objętych badaniami nauczycieli **to kobiety** (TALIS **68%**).
- **Statystyczny nauczyciel gimnazjalny** w Polsce **ma 42 lata** (Talsi **43**)
- **We Włoszech** jest to **49 lat**, a **50% nauczycieli ma więcej niż 50 lat**,
- Choć w Polsce starzenie się nauczycieli **nie stanowi obecnie problemu**, zwraca jednak uwagę **niewielki odsetek osób młodych**.
- **Dyrektorami** w Polsce są najczęściej osoby w wieku **56–65 lat** – ich odsetek zwiększył się **w porównaniu z rokiem 2008 z 29 do 49%**.
- Im wyższy etap edukacyjny, **tym mniej kobiet na stanowiskach dyrektorskich**. Odpowiednio: **72%, 67%, 53%**

Forma zatrudnienia

Staż pracy

- Polscy nauczyciele w większości mają umowę o pracę na czas nieokreślony, a **81% nauczycieli zatrudnionych jest na pełny etat**
- **Staż pracy: Średnio 17 lat w zawodzie.** (W SP 19 lat)
- **Doświadczenie w pracy poza systemem edukacyjnym - 23% procent**, które średnio trwało niespełna dwa lata.
- Natomiast **w krajach anglosaskich odsetek ten wynosi 70%** - mają więcej doświadczeń zawodowych niezwiązanych z oświatą

Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Zgierzu

Słabsi uczą słabszych

- Nauczyciele o **gorszych kwalifikacjach i krótszym stażu pracy** częściej uczą w szkołach, w których przeważają dzieci z rodzin o **niskim statusie społeczno – ekonomicznym**.
- Analizy **danych TALIS potwierdzają** tę niekorzystną dla systemów edukacyjnych zależność.
- **Flandria (Belgia), Dania, Singapur i Brazylia** to kraje, w których najczęściej podejmowane są **próby motywowania** nauczycieli o najwyższych kwalifikacjach do pracy w najtrudniejszych środowiskach

Warunki pracy nauczycieli

Wielkość szkół

GIMNAZJUM	POLSKA	TALIS
LICZBA NAUCZYCIELI	32	45
LICZBA UCZNIÓW NA 1 NAUCZYCIELA	8	12
LICZBA UCZNIÓW W GIMNAZJUM	271	546
L. UCZNIÓW W ODDZIALE GIMN.	21	24 (30 W Ameryce łacińskiej)

- Szkoły ponadgimnazjalne w Polsce również należą do najmniejszych, uczęszcza do nich średnio **387 uczniów**, podczas gdy w Singapurze 1 257 uczniów, a w Finlandii ponad 1 091

SZKOŁY

Forma prawna

- **94%** - odsetek szkół publicznych w Polsce na wszystkich etapach edukacji dzieci i młodzieży.
- Istnieją jednak kraje, w których **proporcje te są niemal odwrotne**:
  - W Holandii jedynie 22% to szkoły publiczne,
  - Flandrii (Belgia) - 27%,
  - Anglii i Australii - 51%.
- Finansowanie edukacji niepublicznej.
  - W Polsce, Holandii i Belgii, oświata niepubliczna **subsydiowana jest przez państwo** na równi z publiczną,
  - W Anglii szkoły niepubliczne utrzymują się **wyłącznie z chesnego wpłacanego przez rodziców**.

Priorytety w procesie nauczania – teoria a praktyka

DEKLARACJE

- **94 proc.** polskich nauczycieli uważa, że w procesie nauczania należy pozwalać uczniom na **samodzielne rozwiązanie zadań**, a rolą nauczyciela jest **ułatwienie im własnych dociekań**.
- W procesie nauczania **ważniejsze jest samo wyciąganie wniosków i rozumowanie niż nabycie konkretnej wiedzy**.

RELIZACJA

- W praktyce Polscy nauczyciele **preferują tradycyjne metody nauczania** i **rzadziej** niż nauczyciele z innych krajów **stosują techniki angażujące** uczniów, takie jak:
  - praca w małych grupach (**42 proc.**)
  - dłuższe projekty (**16 proc.**).

Specyfika nauczania

Wymiary różnic między uczniami

PAUPERYZACJA

- **2/3 nauczycieli** w naszym kraju pracuje w szkołach, w których **ponad 10% uczniów pochodzi z biednych rodzin** (TALIS: 51%).
- Problem ten szczególnie dotyka nauczycieli w Chile, Meksyku, Brazylii, Malezji, Izraelu, Francji i Portugalii (**powyżej 30% dzieci z biednych domów**).

SPE i SPR

- W Polsce ponad **dwa razy więcej nauczycieli gimnazjalnych niż w krajach TALIS** (odpowiednio: **58% i 26%**) pracuje w szkołach, w których odsetek uczniów ze SPE przekracza 10%.

Świadczyć to może:

- **wyższej świadomości** tego zjawiska,
- ale też o **łatwości otrzymywania zaświadczeń**,
- szerokim zakresie instytucjonalnej **definicji SPE**
- **korzyściach** - np. dodatkowym czasie na egzaminie.

Rozwój zawodowy

Treści doskonalenia

- Najczęściej doskonalą się z:
  - wiedzy i zrozumienia **przedmiotów, których uczą 62%**
  - kompetencji pedagogicznych **w zakresie swojego przedmiotu 57%,**
  - Praca z uczniami **ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi 54%**
- Sporadycznie tylko **dokształcają się w obszarze kompetencji miękkich:**
  - Rozwijanie **kompetencji potrzebnych w przyszłej pracy - 7%**
  - Nauczanie w **środowisku wielokulturowym - 5%**
  - Nauczanie **umiejętności międzyprzedmiotowych - 25%**

Doskonalenie zawodowe – co nas wyróżnia?

- Umiejętności i wiedza przydatna w pracy **Z UCZNIAMI ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI**.
  - Pracę z uczniami ze SPE deklaruje **58% nauczycieli** (TALIS - 26%)
  - szkolenia poświęcone pracy z uczniami ze SPE zrealizowało **54% polskich nauczycieli** (TALIS: 28%)

Świadczy to:

- O **wyższej świadomości tego zjawiska,**
- ale też o **szeroskim zakresie definicji specjalnych potrzeb** w Polsce.
- **polityka Ministerstwa Edukacji** - rozporządzenia regulujące wsparcie dla ucznia ze SPE

Barierzy i wsparcie rozwoju zawodowego

BARIERY:

- **zbyt wysokie koszty** doskonalenia (53%)
- **brak odpowiedniej oferty** doskonalenia zawodowego (47%)
- **brak czasu** z powodu obowiązków rodzinnych (40%)

WSPARCIE:

- **Zwrot kosztów** szkolenia (60%)
- **dopasowanie planu pracy** nauczycieli do zajęć związanych z rozwojem zawodowym (54%).
- **dodatek do pensji** (8%)
- **zwolnionych z prowadzenia części lekcji**, uzyskać urlop szkoleniowy (14%)

Czy doskonalenie zawodowe wpływa na sposób nauczania?

- Oceny dotyczące ich wpływu na sposób nauczania są raczej powściągliwe:
  - odpowiedzi – **wpływ „umiarkowany”** wybrało **58% osób**

Współpraca nauczycieli

- Najpowszechniejszą formą współpracy wśród polskich nauczycieli są **dyskusje na temat przebiegu nauki konkretnych uczniów – (100%)**
- **Obserwowanie lekcji innych nauczycieli i dzielenie się uwagami na ich temat:**
  - **Tylko co dziesiąty nauczyciel** robi to **raz w miesiącu**
  - **60% podejmuje takie działania rzadziej niż raz w roku** lub też w ogóle nie miało nigdy okazji obserwować lekcji innych nauczycieli

Jestem baaardzo zadowolony, ale...

- **Aż 90 proc.** nauczycieli lubi pracę w swojej szkole.
- **85 proc. poleciliby** ją jako dobre miejsce pracy, .
- **93 proc.** badanych jest zadowolonych z **jakości swojej pracy**.
- **Jedynie 17 proc.** zgadza się ze stwierdzeniem, że **chciałoby zmienić szkołę, gdyby to było możliwe**

ALE,

2/3 nauczycieli:

- Jest przeciążanych pracą,
- niepewna zatrudnienia,
- niski prestiż zawodu,

a **dla 4/5 :**

- Zarobki są niesatysfakcjonujące

Klimat klasy

Ściąganie – polski problem

- Tym, co stanowi wyzwanie według polskich dyrektorów jest **ściąganie**.
- **40% nauczycieli** pracuje w szkołach, w **których zdaniem dyrektora** uczniom zdarza się **ściągać co najmniej raz w tygodniu**, podczas gdy (TALIS 13%)
- Problem **agresji werbalnej, przemocy psychicznej** oraz **groźnej agresji fizycznej** jest w Polsce **mniejszy niż w innych badanych krajach (8 do 16%)**
- **Spóźnienia i nieusprawiedliwione nieobecności uczniów**, (Polska i Talis te same wskazania)

Klimat szkoły

opinie nauczycieli a uczniów

- Ze stwierdzeniem „Większość nauczycieli w tej szkole interesuje się tym, co uczniowie mają do powiedzenia” – **zgadza się 92% nauczycieli**
- W rankingu natomiast stworzonym na podstawie opinii nastolatków **PISA 2012, Polska zajęła ostatnie miejsce jeśli chodzi o relacje między nauczycielami a uczniami.**

Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Zgierzu

Ewaluacja pracy nauczycieli

- **93%** nauczycieli, uważa, że podlega wyłącznie ocenie dyrektora (Talis **53%**)
- Niemal **połowa polskich nauczycieli** jest zdania, że ocena dokonywana jest przede wszystkim **w celu spełnienia wymogów administracyjnych**
- Zdaniem nauczycieli ocena ich pracy w praktyce **nie pociąga za sobą formalnych konsekwencji**
- W **Finlandii 37 %** nauczycieli **nigdy nie zostało poddanych ocenie** (2% Polska)

DOŚWIADCZONA KADRA ZARZĄDZAJĄCA

- Polscy dyrektorzy szkół mają **średnio 2 lata doświadczenia pracy poza oświatą** (TALIS 3 lata).
- Dyrektorzy gimnazjów **pracowali 25 lat jako nauczyciele** (o 4 więcej niż TALIS),
- **11 lat na stanowisku dyrektora** (o dwa lata więcej niż TALIS)
- Mają **2 lata doświadczenia na stanowiskach kierowniczych w szkole** (4 lata mniej niż TALIS)

Polscy dyrektorzy - co nas wyróżnia?

- Polscy dyrektorzy, podobnie jak polscy nauczyciele są **jednymi z najlepiej wykształconych** w badaniu TALIS.
- Wszyscy ukończone mają **kursy z zakresu zarządzania – i jesteśmy jedynym takim krajem.** (w Chorwacji blisko 60% bez kwalifikacji, w Danii – 45%)
- Bardzo ważną charakterystyką polskich dyrektorów jest fakt, że około **5 na 6 z nich łączy swoją funkcję z pracą nauczyciela przedmiotu.**
- Częściej uważają za problematyczny **brak odpowiedniego personelu i wsparcia administracyjnego.**

Dyrektorzy - Doskonalenie zawodowe

Potrzeby:

- Pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych dla szkoły- 80%
- Prawo zamówień publicznych, prawo pracy czy prawo budowlane - 70%

Bariery w doskonaleniu:

- Polska należy do krajów, w których **największy odsetek dyrektorów** wskazał, że barierą jest dla nich **brak odpowiedniej oferty** 37% (TALIS: 22%)

DYREKTORZY PLANOWANIE

- **92%** polskich dyrektorów zadeklarowało, że **wykorzystywało wyniki uczniów** do opracowania celów i programów edukacyjnych szkoły oraz pracowało nad planem doskonalenia zawodowego dla szkoły.
- Co ciekawe, **dyrektorzy szkół fińskich**, których uczniowie są znani na całym świecie z osiągnięcia bardzo wysokich wyników w badaniu PISA, **przykładają do tych wyników stosunkowo mniejszą wagę** (70%)

Barierzy efektywności dyrektora

- Niewystarczający **budżet** i zasoby szkoły **90%**
- Przepisy i **polityka** rządu **89%**
- Specyficzną dla Polski barierą jest **system wynagrodzeń nauczycieli** oparty na awansie zawodowym **73%**

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ 😊

---

sebastian.skrobisz@gmail.com